

E. M.1946

Fig. 1. Kirke-Skensved. Ydre, set fra Sydøst.

KIRKE-SKENSVED KIRKE

TUNE HERRED

Kirken, der er *Anneks* **til Jersie, indtil 1812 til Havdrup[1], omtales i Roskildebispens Jordebog[2] o. 1370; den blev ved Klemmebrevet 1555 bestemt til at nedlægges[3], hvilket dog ikke skete.**

Efter Reformationen tilhørte den Kronen[4], men i 1700'rne kom den under Vallo (sml. Alterkalk), hvor den forblev, indtil den overgik til Selveje 21. Oktober 1908.

Kirken, hvis Sogn er Herredets mindste, ligger paa et mod Syd svagt skraanende Terræn ved Landevejen umiddelbart Nord for Byen. Alle Hegnsmure er af smaa, gule Sten over Granitsokkel. 1617 købtes tre Læs graa Kampesten til Kirkegaardsmuren (Rgsk.).

Kirken er et gotisk Langhus med tresidet Korslutning, og Taarnet foran Syddøren stammer ligeledes fra gotisk Tid. Orienteringen har Afvigelse til Syd.

Om en ***†romansk Kirke*** se nedenfor.

Den lille, velproportionerede, ***gotiske Kirke,*** som er fire Fag lang med tresidet Korslutning, er opført i 1300'rne (sml. Kunsthistorisk Oversigt). Plantypen, der med smaa Afvigelser genfindes i Solrød Kirkes Østparti (S. 1083), Lellinge Kirke (DK Præstø, S. 232, Fig. 2) og i Gaunø Slotskapel (DK Præstø,

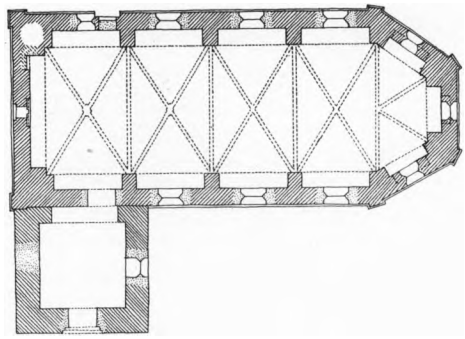


Fig. 2. Kirke-Skensved. Plan 1:300. Maalt af Knud V. Barfoed 1915 (El. M. 1946).

S. 773, Fig. 2), er karakteristisk ved, at de almindelige Hvælvingspiller har udviklet sig til indvendige Støttepiller, som optager hele Hvælvingstrykket, saaledes at Murene kun tjener til at lukke Mellemrummene mellem de bærende Led og derfor har kunnet gøres ret tynde. Planens strenge Fagdeling spores i det Ydre kun ved de regelmæssigt anbragte Vinduer. Fælles for de nævnte Kirker er endvidere det System af Lisener, som markerer alle udvendige Bygningshj ørner — et Træk, der er velkendt fra senromansk og unggotisk Arkitektur.

Murene, hvis Højde mellem Sokkel og Gesims er ca. 4 m, og hvis Tykkelse mellem Støttepillerne kun er ca. 60 cm, er indtil Vinduernes Vederlagshøjde opført af ***Kridtkvadre*** med to Skifter høje Baand af ***Munkesten*** og over Vederlagshøjde helt af Munkesten; Vestgavlen er dog bæltemuret indtil Gesimshøjde. Kridtkvadrene ligger i jævne Skifter af vidt forskellig Højde; men i flere Kvadre findes umotiverede False, som tyder paa genanvendt Materiale, der kan stamme fra en †romansk Kirke. Mange Kvadre bærer indridsede Bogstaver og Aarstal. Mens Munkestenene (27,5—28 x 12,5 x8,75 cm) i de bæltemurede Partier ligger i ret vaklende Munkeskifte, er Forbandtet over Vinduernes Vederlagshøjde helt regelmæssigt; Fugerne er midtridsede, og Murværket maa ialfald paa et ret tidligt Tidspunkt have staaet hvidtet, eftersom de Brudstykker af Vinduernes Lysningsprofil, som blev fundet i Korets Blændinger (sml. nedenfor) bar Hvidtelag. Murene har en ca. 60 cm høj, skraakantet Kridtstenssokkel, som er forkrøppet omkring de 58 cm brede og 12—13 cm fremspringende Lisener, der som nævnt markerer Bygningens Hjørner. Langmurene og Korslutningen har en med Lisenerne bindig Retkantgesims og herunder to Savskifter (med skævtstillede Tænder) adskilt af et glat Skifte. — Vestgavlen (Fig. 3) har i Højde med den nederste Udkragning i Skibets Gesims et Savskifte og to Skifter derover et enkelt ca. 5 cm udkraget Skifte. Taggavlen er nu afsluttet

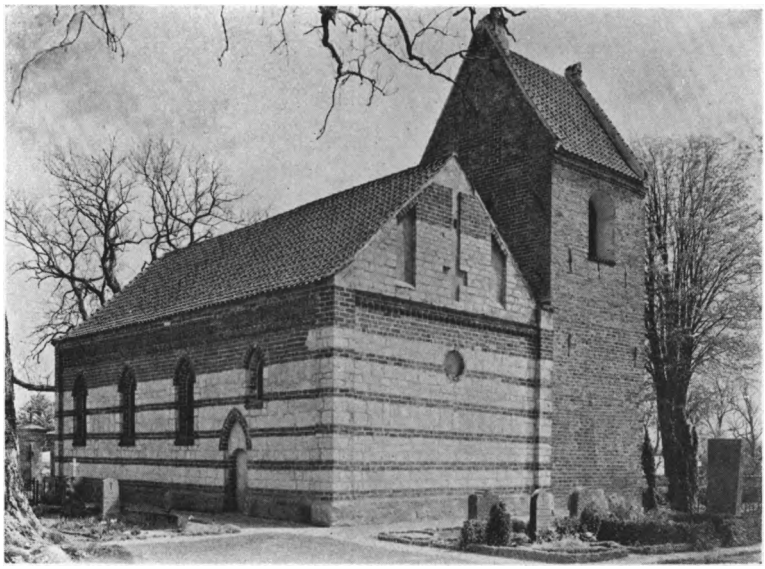


Fig. 3. Kirke-Skensved. Ydre, set fra Nordvest.

mod Skibets nuværende Tagflader og vistnok ommuret fra Hanebaandshøjde, men den maa oprindelig have været adskilligt højere, og kun nedre Del af dens Blændingsdekoration er bevaret. Midtblændingen har haft Form som et stort, latinsk Kors med Tværstave over Korsarmenes Ender, og de to flankerende Blændinger har haft spidsbuet Afslutning; medens Vestgavlens Hjørnelisener som nævnt mod Syd og Nord er bindige med Langmurenes Gesims, fortsætter de paa Vestsiden op over Gavlens Fodlinie, og er nu afskaaret efter Taglinien, men oprindelig naaede de sikkert op over Gavlkammen som smaa Fodtinder.

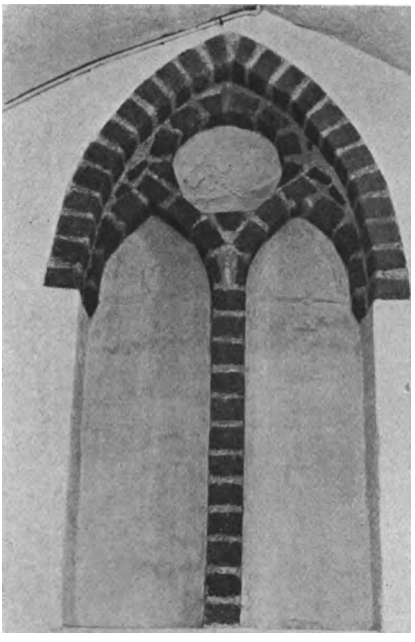
Af Dørene, som findes i Skibets vestligste Fag, er den nordre bevaret som udvendig Blænding (Fig. 3); den sidder under et spidsbuet Spejl, hvis Halvstensstik har Prydskifte af Løbere, og er iøvrigt fladbuet med lige gennemløbende Karme; Syddøren er udvidet i moderne Tid. Korslutningens tre Vinduer, der genaabnedes ved en Restaurering 1939, er spidsbuede, med lige gennemløbende Karme, som kun brydes af et prismeformet Lysningsprofil[5]; dette Profil, der var borthugget under Vederlagshøjde, og som nu er rekonstrueret paa Grundlag af de fundne Rester, var dannet af almindelige, skraatstillede Munkesten, der er muret i Forbandt med Karmenes Munkestensbaand og skødesløst sammenhugget med Kridtstenspartierne. Øverst i Vinduerne, hvor det prismeformede Lysningsprofil ikke følger Stikket, fremkommer der ind- og udvendig et lille Spejl. Ved Genaabningen konstateredes det, at Glasset oprindelig har været fastgjort med Mørtelfuger udvendig paa Prismen, og at Vinduerne har haft to lodrette Vindjern. — Ved samme Lejlighed blev der umiddelbart Vest for Kirkens Norddør, midt i Hvælvingsfaget, afdækket en indvendig



Fig. 4. Kirke-Skensved. Indre, set mod Øst.

Blænding af Form og Størrelse som Korets Vinduer; der har aldrig før 1939 været noget Vindue her, hvilket sikkert kun kan skyldes Hensynet til Dørens høje, udvendige Spejl, men Blændingen angiver utvivlsomt Størrelse og Form paa Skibets Vinduer. Indvendig i Vestgavlen findes en spidsbuet Blænding (Fig. 5), der er falset i Stikket og opdelt af Stavværk: to Spidsbuer kronet af en Cirkelglug; mærkværdigvis har kun denne sidste, der er falset i ydre Murflugt (sml. Fig. 3), gennembrudt Muren. I det Indre er der under hvert af Korslutningens Vinduer en fladbuet, 35 cm dyb Spareblænding, som ligeledes blev af dækket 1939; de var tilmuret med Brokker, og Fund blandt disse viste, at Tilmuringen maa være sket samtidig med, at Korets Vinduer blev udvidet ved Borthugning af Karmenes Lysningsprofil. I Østvæggens Blænding saas Spor efter et Skab.

Kirkens Hvælvinger er muret af en lidt mindre Stentype end Ydermurene, men jævngamle med disse; Kapperne, der er Helsten tykke forneden, hviler direkte paa de indvendige Støttepiller, der forbindes af spidse Skjoldbuer; Ribber og Gjordbuer er Halvsten tykke og støttes af smaa, tredelte Konsoller (Fig. 4). I hvert af de to vestligste Fag samles Ribberne i en lille Toprude; paa Oversiden er Kapperne flade, uden Overribber; Lommerne, der kun er udmuret i de nederste Spidser, har givet været bestemt til fuldstændig Udmu-



K. W.1046
Fig. 5. Kirke-Skensved. Stavværksbiænding i Skibets Vestvæg (S. 1105).

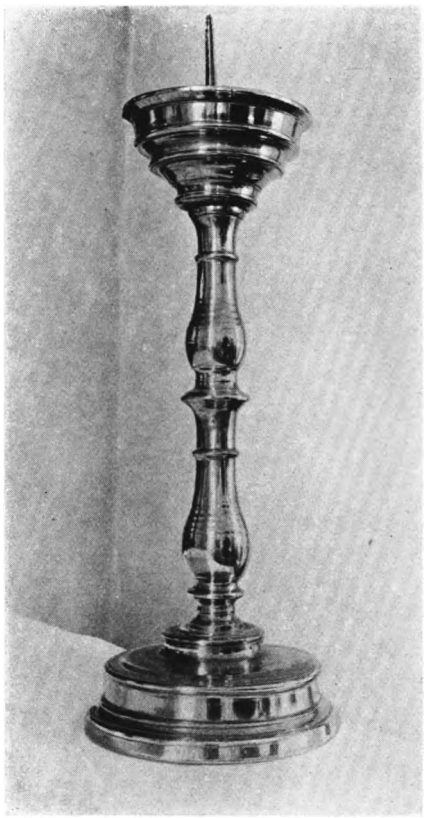
ring, idet hvertandet Skifte i Langmurene (ud for Lommerne) er udkraget nogle Centimeter, saaledes at Udmuringen kunde udføres i Forbandt med Murene. Trækhuller findes i flere af Kappefligene.

Fra Skibets Indre har der fra første Færd været planlagt en Adgang til Loftsrummet ad en Trappe i Nordvesthjørnets Murværk. Helt mod Nord i Vestmuren ses nemlig en med Kridtsten blændet Døraabning med en 10 cm høj Tærskel af Munkesten, der fører ind i den usædvanlig tynde Mur, og i Hjørnets Murværk er der et ret stort, raat Hulrum, som fører op over Hvælvkapperne, der her kun har Halvstens Tykkelse. Forneden er Hulrummet fyldt med Brokker, og en nærmere Undersøgelse vil kun kunne foretages ved Udhugning af Underdøren. — Overvæggene, der i Gesimshøjde er kraget en halv Sten ud, staar blanke med midtridsede Fuger. Tagværket, som oprindelig har haft en stejlere Rejsning, har fra første Færd været af Krydsbaandstype og afvalmet over Korslutningen.

Det ***gotiske Taarn*** er paa usædvanlig Vis anbragt ud for Skibets Syddør, saaledes at dets Underrum tjener som Vaabenhus; det er opført af Munkesten, muligvis ret tidligt i 1400'rne, men meget stærkt skalmuret med Munkesten og røde Flensborgersten, saaledes at en nærmere Bestemmelse er umulig. En svær, spidsbuet Arkade mod Skibets Sydmur bærer sammen med denne Taarnets Nordmur. Taarnrummets Aabninger, der stammede fra 1857 (Synsprotokol), er ændrede ved den sidste Istandsættelse, og nyere er ogsaa det flade Træloft, som tidligere har ligget omkring trekvart Meter højere. En nu tilmuret, fladbuet og højtsiddende Døraabning, nordlig paa Taarnets Østmur, viser, at Adgangen til Mellemstokværket oprindelig har været ad en udvendig Trætrappe, som fornyedes 1617 (Rgsk.). Fra Mellemstokværket, der faar Lys gennem et nyt, fladrundbuet Vindue i Syd, er der Adgang til Skibets Loft. Klokkestokværkets Mure i Øst og Nord er gamle, hver med to Glamhuller, de østre fladrundbuede, med lige Karme, de vestre tæt sammenstillede, slanke, trappeafdækkede og delvis tilmurede. Syd- og Vestmurene er nye, af Flensborgersten, hver med et stort, fladrundbuet Glamhul; ny er ogsaa den søndre

af de »forkert vendte« Gavle samt Tilmuringen af den nordres Blændingsdekoration; denne bestaar af tre Høj blændinger adskilte af halvanden Sten brede Piller, Midtblændingen er halvtredie Sten og Sideblændingerne to Sten brede; om deres Afdækninger vides intet. Gavlene har nu glatte Kamme, og den søndre krones af en lille Toptinde.

Skibets Langmure samt Korpolygonen staar siden Istandsættelsen 1939 (Arkitekt: O. Langballe) i blank Mur, mens Vestgavl og Taarn staar gulkalkede. Fra samme Aar stammer Skibets Vinduer, der er rekonstrueret under Hensyntagen til de i Koret fundne Spor (sml. ovenfor). Vinduerne forud for disse var store, spidsbuede, af smaa, gule Sten og hidrørte ligesom de fleste af de moderne Ændringer i Taarnet fra en Istandsættelse i forrige Aarhundrede (Arkitekt: T. Zeltner). 1822 (Synsprotokol) nævnes, at Kirkens Vinduer er usædvanlig smaa og gamle, og dette stemmer meget godt med, at der ved Genaabningen af Korets Vinduer blev fundet Spor efter sekundære Saalbænke, som laa ca. 30 cm højere oppe end de oprindelige, der ligger til Grund for de nuværende Vinduers. Tagværkerne er nyere, af Fyr og hængt med Vingetegl. 1620 havde Kirken Blytag (Synsforretning).



P. N. 1915

Fig. 6. Kirke-Skensved. Alterstage (S. 1108).

Glasmalerier. I Korslutningens tre Vinduer findes Glasmalerier udført af J. Th. Skovgaard: i Øst den velsignende Kristus, i Nord Gudslammet og i Syd Helligaandsduen.

INVENTAR

Alterbordet, fra 1939, er bagtil sammenbygget med et Skab, hvis gotiserende Baldakin bærer et Krucifiks i gotisk Stil, skaaret af Maler Erik Pedersen.

Den tidligere ***Altertavle*** var et Oliemaleri af J. L. Lund, Kristus og de smaa Børn, anskaffet 1831, i samtidig Fyrretræsramme med lav Gavl. Maleriet, 162 χl31 cm, staar nu i Taarnets Mellemstokværk.

Altersølv. Kalk, stemplet med Københavns Byvaaben 1821, 21 cm høj. Foden er rund paa glat Standkant, hvorover en kraftig Hulstav, og har smaa



Fig. 7. Kirke-Skensved. Daabskande (S. 1108).

Rundstavprofiler under den runde, fladtrykte, glatte Knop; et rundt, øvre Skaftled bærer det høje, udsvajede Bæger. Paa dette er graveret et kongekronet, sammenslynget MSF (Marie Sophie Frederikke) og paa modstaaende Side med Skriveskrift: »Ifølge Dronningens Resolution af 27de December 1820, skjænket af Walløe Steft til Kirskeskiendsved Kirke«; Mestermærke muligvis for Henrich Ludvig Brandenburg (Bøje 928). Glat ***Disk*** med profileret Kant, samme Stempler og graveret Skriveskrift under Bunden: »K'rskeskiendsved Kirke«.

Alterstager (Fig. 6) fra o. 1625, 43,2 cm høje, med bred, ret flad Fodskaal, slankt Skaft bestaaende af to ens vendte Balusterled adskilt af en Midtskive; lille, dyb Lyseskaal.

k. w. 1946 ***Døbefont*** fra sidste Halvdel af 1800'rne af Sandsten

Daabsfad af Krontin, glat, stemplet med Københavns Vaaben og Mesternavn: P. E. Reisz 1823. 1619 fik Michel Kandestøber i Køge Betaling for et †Tinbækken til Fonten (Rgsk.).

Daabskande (Fig. 7) af Tin, den i Amtet hyppigt forekommende Empireform med Hank af to sammenslyngede Slanger. Under Bunden indridset Skriveskrift: »Kirke Skjensved Kirke«.

†Korbuekrucifiks repareredes 1667 paa Præstens Bekostning; der indkøbtes en Bjælke, som indlagdes i Muren, »hvorpaa samme Krucifiks skulde oprejses« (Rgsk.). 1818 meddeler en Synsforretning, at Bjælken for Koret til Krucifikset er raadden.

Prædikestol (Fig. 8), paa Overgangen mellem Gotik og Ung-Renaissance, fra Tiden kort efter 1550, sikkert Roskildearbejde fra samme Værksted som Stolestadegavlen i Kildebrønde (S. 989). Stolen har oprindelig haft 4 Fag, men Opgangsfaget er nu gennemsavet og halveret, og et nyt Fag er tilsat ud mod Vinduet. De gamle Fag er hver delt i en øvre, kvadratisk Fylding med varierende gotisk Grene- og Rankeværk (i det halve Fag er der dog barokt Fladsnit) og en nedre, rektangulær med Foldeværk. De $2^1/_2$ Fylding har bredt og



E. M.1946

Fig. 8. Kirke-Skensved. Prædikestol (S. 1108).

fladt Foldeværk med Korsblomster foroven og forneden, mens een har afvekslende korte og lange, ganske smalle Rundstave, der er skraat afskaaret i begge Ender. Fyldingerne skilles af en glat Liste med en lille Rundstavprofil forneden. Paa Hjørnerne staar slanke Balustersøjler paa høje, femsidede Baser, der har baaret en eller anden Prydelse, om hvilken nu kun et Taphul minder. Alle Skafterne er forskelligt ornamenterede, dels med spidse og runde Skæl, dels med Snoninger. Øvre Halvdel af den ene Baluster er paa Ungrenaissancemanér formet med Akantusbægerblade. Søjlen mod Væggen er delvis ubearbejdet paa den mod Væggen vendende Side. Kapitælerne er tilsat ved sidste Restaurering (1930) tilligemed Over-, Undergesims og Fodstolpe. Ved samme



Fot. i NM.

Fig. 9. Kirke-Skensved. *Stolestadepanel i Nationalmuseet (S. 1110).

Lejlighed udbedredes Ornamenterne. Ny Opgang. 1713 blev Prædikestolen »opflyttet« og forbedret med nyt Panelværk (Rgsk.); fra dette Aar stammer sikkert Fladsnittet i det øvre, halve Fag, som efter fattig Evne efterligner det elegante, gotiske Rankeværk; men Oversavningen er senere. Den enkle Himmel, af Fyr, stammer fra Tiden efter 1828, da den forrige blev nedtaget (Synsforretn.); denne hidrørte fra 1667 (Rgsk.). 1819 forlangte Synet, at Prædikestolen skulde erstattes af en ny. Stolen staar nu i renset Eg, men med røde og grønne Bunde i Fyldingerne. Over denne enkle, oprindelige Snedkerstafiering laa tre yngre Farvelag, en broget Renaissance-staffering, Perlefarve, lys og hvid samt endelig Egetræsmaling.

Stolestaderne med Døre er fra 1939 og skaaret i tidlig Renaissancestil, efter Tegning af Arkitekt O. Langballe. Et ****Panel*** (Fig. 9) af Fyr, fra o. 1625, har tre smalle Arkader med profilerede Kapitæler og Pilastre, Diamantbosser i Bueslaget og Rosetter i Buevinklerne; over en profileret Liste med Perlestav har Frisen tre Felter med fladsnittet Kassetteværk, adskilt af store Diamantbosser, hvoraf kun een er bevaret. Blaamalet. Panelet, der nu er i Nationalmuseet, har tidligere været i Havdrup Kirke, men skal oprindelig stamme fra Kirke-Skensved.

†***Pulpitur*** i Kirkens Vestende, o. 1850, fjernedes 1939.

Klokke 1823, støbt af I. C. og H. Gamst, Kiøbenhavn 1823.

†***Klokker.*** 1) Ved Klokkeskatten 1528 afleveredes en Klokke.

2) I Præsteindberetningen 1772 nævnes en Klokke med ukendelig Munkeskrift, formodentlig den der blev afløst 1823.

†***Begravelser.*** Under Koret har der været en Præstebegravelse. 1821 var Lemmene til den aabne Begravelseskælder i Kirkegangen nedsunkne (Synsprotokol).

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1616—19 (RA), 1616—72 (LA), 1713—19 (RA). — Synsforretning 1620 (RA), Synsprotokoller 1812—19, 1823—43, 1844—77 (LA). — Præsteindberetning til Hofman 1758 og 1772 (LA). — Museumsindberetninger af Poul Nørlund og Knud V. Barfoed 1915, Otto Langballe 1939 med supplerende Oplysninger ved V. Hermansen. Revideret af E. Moltke, Elna Moller og Kirsten Weber-Andersen 1946.

[1] **Wiberg: Præstehistorie I, 556, II, 23.** [2] **S. R. D. VII, 112.** [3] **Rørdam: Danske Kirkelove III, 433.** [4] **Stiftsbogen 1567 (LA) nævner som i de øvrige Tilfælde, hvor Kronen havde Kaldsretten, intet om Jus patronatus; der var da ingen Præstegaard i Sognet, som derfor allerede da maa have været Anneks.** [5] **Det samme Profd kendes fra Gaunø (DK. Præstø S. 772), Køge S. Nicolai Taarn (S. 174) og Ejby Kirkes Østforlængelse (Ramsø Hrd.).**

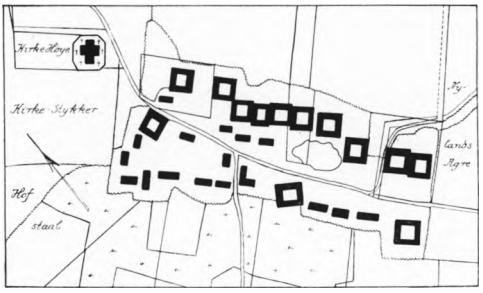


Fig. 10. Kirke-Skensved 178-1.